

Prikaz konferencije

**Jačanje prekogranične suradnje tijela kaznenog progona
s ciljem smanjenja ponude opojnih droga**

Trier (Njemačka), 16. – 17. travnja 2015.**

U Trieru, Njemačka, u organizaciji Akademije za europsko pravo (*Europäische Rechtsakademie, ERA*), 16. i 17. travnja 2015. održana je međunarodna konferencija pod nazivom *Jačanje prekogranične suradnje tijela kaznenog progona s ciljem smanjenja ponude opojnih droga (Enhancing Cross-border Law Enforcement Cooperation to Reduce Drug Supply)*. Sudjelovanje autora na konferenciji omogućeno je sredstvima projekta *Croatian Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU and the Region: Heritage of the Past and Challenges of the Future*, čija je voditeljica prof. dr. sc. Zlata Đurđević, a koji je financiran od strane Hrvatske zaklade za znanost (projekt broj 8282). Budući da se projekt, kako je iz njegova naziva vidljivo, bavi znanstvenom analizom instituta i mehanizama pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, i to ne samo iz teorijskog, već i iz praktičnog aspekta, sudjelovanje istraživača na projektu u radu konferencije idealno se uklopilo u ciljeve projekta. Konferencija je okupila sudionike iz niza europskih zemalja, primarno policijske i carinske službenike, tužitelje, službenike EU institucija, ali i druge zainteresirane stručnjake. Konferencija je bila podijeljena u 5 sadržajnih cjelina, kroz koje su se s različitih aspekata – strateškog, normativnog i praktičnog – iznosili i analizirali gorući europski problemi vezani uz krijumčarenje opojnih droga te su se kroz dijalog tražili najbolji odgovori na predstavljene izazove.

Nakon što je konferencija otvorena njezin je rad započeo prikazom i analizom normativnog okvira koji je EU izgradila kako bi se uspješno borila s problemom zlouporabe opojnih droga. Toj tematskoj cjelini bila su posvećena tri izlaganja.

Gospodin Nils Hänniger iz švedskog Ministarstva pravosuđa izložio je osnovne odrednice EU strategije o opojnim drogama (*EU Drugs Strategy*) za razdoblje od 2013. do 2020. godine, temeljne značajke EU akcijskog plana za opojne droge (*EU Drugs Action Plan*) za razdoblje od 2013. do 2016. godine, te ukratko predstavio najnovije legislativne inicijative vezane uz opojne droge koje se trenutno nalaze u postupku usvajanja u Vijeću Europske unije. Među najnovijim legislativnim inicijativama, posebno je istaknuo one koje se odnose na nove psihoaktivne supstance, kakvima se smatraju one koje nisu uključene na UN-ovu listu nezakonitih droga (*UN List of Illicit Drugs*). Završno je istaknuo glavna obilježja švedskog nacionalnog modela borbe protiv novih psihoaktivnih supstanci, kojeg obilježava istaknuta uloga švedskih zdravstvenih vlasti.

Sljedeće izlaganje, koje je predstavila Paola Mazzarini iz Europske komisije, bilo je posvećeno problemu prekursora za opojne droge, točnije EU legislativi vezanoj uz njih i njezinoj implementaciji u praksi. Izlaganje gospođe Mazzarini bilo je podijeljeno u 4 cjeline u kojima su predstavljeni: postojeći pravni okvir, njegovo funkcioniranje u praksi, uočeni

* Viši asistent – predavač na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Sudjelovanje autora na konferenciji omogućeno je sredstvima projekta Hrvatske zaklade za znanost br. 8282 *Croatian Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU and the Region: Heritage of the Past and Challenges of the Future* (<http://www.pravo.unizg.hr/KPP/cococrim>)

nedostaci u praksi koji su doveli do daljnjeg razvoja inicijalnog pravnog okvira te, završno, promjene koje se mogu očekivati u budućnosti. Središnji dio njezinoga izlaganja bio je vezan uz probleme kontrole trgovanja kemijskim supstancama koje mogu poslužiti kao prekursori za opojne droge unutar granica EU i izvan njih.

O ulozi Europskog nadzornog centra za opojne droge i ovisnost o opojnim drogama (*European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA*) govorio je John McCracken iz britanskog Ministarstva zdravlja. Centar je decentralizirana agencija EU sa središtem u Lisabonu, Portugal, koja djeluje od 1995. godine. Radi se o sjecištu svih informacija vezanih za opojne droge na teritoriju EU. Osnovne su zadaće Centra prikupljanje i obrada podataka, unaprjeđenje metoda usporedbe podataka, diseminacija podataka i suradnja s drugim europskim i međunarodnim tijelima i državama nečlanicama EU. Gospodin McCracken predstavio je niz zanimljivih statističkih podataka, među kojima su najveće zanimanje izazvali oni koji se odnose na smanjeno trošenje heroina, s jedne strane, te povećanu dostupnost MDMA praha visoke čistoće, s druge strane.

Druga tematska cjelina nosila je naslov *Ponuda, potražnja i krijumčarenje opojnih droga (Drug Supply, Demand and Trafficking)*. U njezinim su okvirima održana tri izlaganja, od kojih je dva, prvo i treće održao Lambert Schmidt iz Europske komisije, a drugo Daniel Dudek iz Europol.

U odnosu na ponudu i potražnju opojnih droga, izlaganje gospodina Schmidta temeljilo se na podacima EMCDDA-a. Njegovi podaci ukazuju na opravdanost zaključka da je u Europi potrošnja heroina, nakon više od 30 godina rasta ili stabilnosti, konačno u padu. Potrošnja ostalih „starih droga“ ne pokazuje znakove smanjenja, ali ni rasta. Međutim, raste potrošnja novih psihoaktivnih supstanci. U odnosu na kanabis, različite države članice pokazuju različite trendove. U nekima od njih, primjerice Španjolskoj, Njemačkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu, potrošnja pada, dok u nekim drugim, primjerice Danskoj, Finskoj i Italiji, značajno raste. Na temelju iznesenih podataka, gospodin Schmidt je zaključio da se radi o izuzetno složenom tržištu u kojem tradicionalne podjele na „stare“ i „nove“ droge sve više gube na važnosti.

U svojem detaljnom i sistematičnom izlaganju gospodin Dudek predstavio je obrasce i puteve krijumčarenja različitih vrsta opojnih droga u područje EU i unutar njega. Okosnicu njegova izlaganja činili su podaci sadržani u SOCTA-i (*EU Serious and Organized Crime Threat Assessment*) i *EU Drugs Market Report*-u. Još jednom je upozorio da je tržište opojnih droga najdinamičnije kriminalno tržište u EU. Otprilike dvije trećine organiziranih kriminalnih skupina na području EU uključene su u krijumčarenje opojnih droga. Nakon što je upozorio na neke karakteristike krijumčarenja zajedničke za sve vrste opojnih droga, posebno je izložio specifičnosti ovoga procesa za pojedine vrste opojnih droga: kanabis, kokain, heroin i sintetičke droge. Kao najznačajnija obilježja krijumčarenja opojnih droga danas u Europi istaknuo je diversifikaciju ovoga procesa, zlouporabu zakonite trgovačke infrastrukture, rastuću važnost Afrike u procesu i pojavu inovativnih procesa proizvodnje sintetičkih opojnih droga na tlu Europe. Završno je upozorio na važnost suradnje između tijela kaznenog progona država članica kako bi se EU učinkovito borila s ovim problemom.

Središnji dio konferencije činila je njezina treća tematska cjelina koja se odnosila na praktične aspekte policijske i pravosudne suradnje usmjerene na sprječavanje i suzbijanje krijumčarenja opojnih droga na području EU. U ovoj je cjelini predstavljen rad različitih regionalnih, europskih i globalnih organizacija koje su uključene u procese suzbijanja krijumčarenja

opojnih droga. Predstavljen je rad Europolu, Vijeća Europe, SELEC-a, Eurojusta i UNODC-a u ovom segmentu.

Rad Europolu predstavio je Daniel Dudek, koji je u ovom izlaganju posebnu pažnju posvetio suradnji Europolu s EMCDDA-om, osobito u području razmjene informacija, procjene rizika i kontrole novih sintetičkih droga. Središnja djelatnost Europolu u području suzbijanja krijumčarenja opojnih droga je pomoć nadležnim tijelima kaznenog progona država članica, i to ne u svim područjima ovoga fenomena, već primarno u području organiziranog kriminala vezanog uz krijumčarenje sintetičkih droga, heroina, kokaina i kanabisa.

Rad Pompidou grupe Vijeća Europe predstavio je Tony Verachtert iz belgijske policije. Ova grupa poduzima različite aktivnosti kako bi pomogla državama članicama Vijeća Europe u suzbijanju nezakonite trgovine opojnim drogama. U rad grupe uključene su ne samo države članice Vijeća Europe, već i mnoge države nečlanice, primjerice SAD, Kanada i Australija, ali i različite međunarodne institucije, kako one EU, tako i UN-a. Pompidou grupa primarno služi kao forum za otvorenu raspravu vezanu uz probleme proizašle iz zlouporabe opojnih droga te kao mjesto susreta za ideje koje stižu s triju različitih razina: strateške, istraživačke i praktične. Važno pitanje za Pompidou grupu je i odnos između legitimnih nastojanja da se zlouporaba opojnih droga spriječi i suzbije i zaštite ljudskih prava. Gospodin Verachtert najveći je dio svog izlaganja posvetio prikazu rada Pompidou grupe u dvjema aktivnostima: organiziranju tzv. aerodromskih grupa koje u zajedničko djelovanje povezuju policijske i carinske službenike različitih zainteresiranih država te radu Pompidou grupe na suzbijanju *cyber* aktivnosti vezanih uz zlouporabu opojnih droga.

Važno mjesto u suzbijanju krijumčarenja opojnih droga na području jugoistočne Europe ima SELEC – *Southeast European Law Enforcement Centre*. Njegovo djelovanje u ovom području opisala je Demetra Novakova, carinska službenica iz Bugarske. U SELEC-u zajednički djeluje dvanaest država jugoistočne Europe, među kojima je i Hrvatska. Operativno djelovanje SELEC-a usmjereno je na razmjenu informacija u stvarnom vremenu i na koordinaciju rada zajedničkih multinacionalnih istražnih timova. U okviru SELEC-a surađuju policijski i carinski službenici, ali i tužitelji iz različitih država. Rad SELEC-a nije usmjeren samo na krijumčarenje opojnih droga, već obuhvaća i druge organizirane i transnacionalne kriminalne aktivnosti, kao što su trgovanje ljudima i ilegalne migracije te terorizam. U odnosu na suzbijanje krijumčarenja opojnih droga, kroz SELEC je, primjerice, u 2014. godini ostvareno djelovanje 27 zajedničkih istraga.

Nakon što je uvodno upoznao sudionike konferencije s osnovnim značajkama Eurojusta, Benedikt Welfens, koji sam radi u Eurojustu kao zamjenik njemačkog nacionalnog predstavnika, izložio je onaj dio djelatnosti ove organizacije koji je primarno vezan uz opojne droge. Tako je u svojem izlaganju istaknuo da krijumčarenje opojnih droga po broju spada u treću najčešću organiziranu kriminalnu aktivnost u čiji je progon uključen Eurojust (odmah nakon prijevare i pranja novca). Dodana vrijednost koju nacionalna tijela kaznenog progona mogu ostvariti kroz uključivanje Eurojusta u istražne aktivnosti jesu ubrzavanje postupaka međunarodne kaznenopravne pomoći, omogućavanje stvaranja zajedničkih istražnih timova, pristup korisnim informacijama, koordinacija aktivnosti i izbjegavanje niza nesporazuma do kojih dolazi u situacijama suradnje divergentnih pravnih poredaka.

O suradnji Ureda Ujedinjenih naroda za drogu i kriminal (*United Nations Office on Drugs and Crime*) s državama članicama EU na suzbijanju krijumčarskih tokova govorio je Thomas Pietschmann koji se u Uredu bavi analizom trendova kretanja opskrbe opojnim drogama.

Gospodin Pietschamnn predstavio je osnovne aktivnosti Ureda vezane uz suzbijanje zlouporabe opojnih droga, među kojima se ističu različiti obrazovni programi za nacionalna tijela koja se bave prevencijom i progonom kaznenih djela, razvoj programa vezanih uz specifična područja aktivnosti (program kontrole kontejnera u pomorskom prometu, program komunikacije između aerodroma, itd.) te promocija regionalne i međuregionalne suradnje između nacionalnih tijela progona.

Razmjeni praktičnih iskustava vezanih uz smanjenje ponude opojnih droga i uspostavljanje učinkovitih mehanizama međunarodne suradnje bio je posvećen četvrti dio konferencije. Praktičari iz nekoliko europskih država (Belgije, Španjolske, Poljske) podijelili su iskustva svojih zemalja stvorena na nastojanjima da se suzbije zlouporaba opojnih droga. O iskustvima belgijskih tijela nadležnih za suzbijanje zlouporabe opojnih droga govorio je Bernard Van Camp, policijski službenik koji radi na poslovima suzbijanja zlouporabe droga. O trenutnom stanju krijumčarenja opojnih droga u Španjolskoj, strategijama i akcijama kojima se španjolska nadležna tijela bore protiv ove pošasti, kao i o stanju i izazovima međunarodne policijske i pravosudne suradnje u ovom području govorio je José Carlos Herrera Fernández iz madridske policije. O poljskim iskustvima vezanim uz suzbijanje zlouporabe opojnih droga govorio je Marcin Karnas iz poljskom ministarstva unutarnjih poslova, koji je poseban naglasak u svojem izlaganju stavio na zajednička europska nastojanja na suzbijanju zlouporabe sintetičkih droga.

U završnom je dijelu konferencije održana panel diskusija u kojoj su svi sudionici konferencije sudjelovali u živoj raspravi potaknutoj najintragantnijim pitanjima istaknutima kroz dotadašnja izlaganja na konferenciji. Posebnu su pažnju tako i u završnoj raspravi izazvala pitanja sposobnosti nacionalnih kaznenopravnih sustava da se bore s problemom zlouporabe opojnih droga i s njim povezanim problemima poput transnacionalnog organiziranog kriminala. Kada se govori o sposobnosti nacionalnih kaznenopravnih sustava da se učinkovito uhvate u koštac s problemima koji proizlaze iz krijumčarenja i zloporabe opojnih droga, onda se uglavnom ukazuje na dva fenomena koja značajno otežavaju zadaću nacionalnih tijela: činjenica da represivni državni mehanizmi uvijek barem za korak kasne za organiziranim kriminalnim skupinama, jer je njihova reakcija po prirodi stvari reaktivna, a ne proaktivna, i činjenica da borba protiv zlouporabe opojnih droga, da bi bila učinkovita, ne smije biti nacionalna, već mora obuhvatiti transnacionalnu dimenziju problema, što onda pred nacionalna tijela kaznenog progona postavlja velike i ponekad teško savladive prepreke.